

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyně Mgr. et Mgr. Lenkou Bahýřovou, Ph.D. ve věci

žalobci: a) S. E., nar. X
b) D. E., nar. X
c) M. B. E., nar. X
d) J. E., nar. X
všichni st. přísl. T. r.
t. č. pobytem X

všichni zastoupeni advokátem Mgr. Michalem Halvou
sídlem Soběšická 821/151, 638 00 Brno

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
Odbor azylové a migrační politiky
sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7

v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 9. 2023, č. j. OAM-1272/ZA-ZA11-ZA22-2023,

takto:

- I. Žaloba se **zamítá**.
- II. Žalobci **nemají právo** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému se **nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Shora označeným rozhodnutím („napadené rozhodnutí“) žalovaný zastavil řízení o udělení mezinárodní ochrany podle § 25 písm. d) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění ke dni vydání napadeného rozhodnutí („zákon o azylu“). Důvodem zastavení řízení byla skutečnost, že žalobkyně v průběhu pohovoru dne 26. 9. 2023 odmítla poskytnout informace pro zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.
2. Ze správního spisu vyplývá, že žalobkyně a) („žalobkyně“) požádala dne 18. 9. 2023 jménem svým a jménem svých dětí o mezinárodní ochranu, kdy vyplnila předtištěný formulář žádosti v kurdské jazykové verzi. Dne 19. 9. 2023 byla žalobkyni předložena výzva k poskytnutí údajů k žádosti o udělení mezinárodní ochrany v česko-turecké jazykové mutaci. Tyto údaje žalobkyně dne 21. 9. 2023 poskytla, za přítomnosti tlumočnice z jazyka tureckého. Následně byla žalobkyně předvolána k pohovoru ve věci mezinárodní ochrany. Předvolání jí bylo předloženo v česko-turecké jazykové mutaci.
3. Dne 26. 9. 2023 byl s žalobkyní zahájen pohovor za účelem zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Pohovor byl zahájen za přítomnosti tlumočnice z jazyka tureckého, s čímž žalobkyně souhlasila a odpověděla na několik otázek. V průběhu pohovoru se však žalobkyně vyjádřila, že si nepřeje v něm pokračovat. Jako důvod uvedla, že by se chtěla vyjadřovat ve své řeči, ve které se vyjadřuje pohodlněji. Dále uvedla, že turečtině rozumí, ale lépe se vyjadřuje ve svém jazyce (tj. kurdsky). Důvodem, pro který s rodinou odešla z Turecka byl ten, že svůj jazyk nemohla používat. Proto by jej chtěla používat alespoň tam, kde to zakázané nemá. Žalobkyně vzala na vědomí, že řízení může být zastaveno a odmítla protokol o pohovoru podepsat.
4. Dle úředního záznamu ze dne 26. 9. 2023 žalobkyně v průběhu pohovoru vedeném v tureckém jazyce nevykazovala žádné problémy s porozuměním či schopností turecky hovořit a odpovídat na položené dotazy. Ani tlumočnice v průběhu pohovoru neuvedla, že by měla s žalobkyní komunikační potíže. Žalobkyně odmítla v pohovoru pokračovat po telefonickém hovoru s manželem s odůvodněním, že jí mluva tureckým jazykem není příjemná. Následně bylo vydáno napadené rozhodnutí, proti němuž žalobkyně brojí žalobou.

II. Obsah žaloby a vyjádření žalovaného

1. Žalobkyně s postupem žalovaného nesouhlasí. Podle § 22 zákona o azylu má žadatel právo jednat v mateřském jazyce nebo v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět. Dle žalobkyně je volba jednat v jazyce na žadateli, nikoli na správním orgánu, který řízení o udělení mezinárodní ochrany vede. Pokud žalobkyně odmítla vést pohovor v turečtině, které sice rozumí, ale má pochybnosti o tom, že by dokázala v tomto (nemateřském) jazyce správně vyjádřit veškeré rozhodné skutečnosti, nemůže jí správní orgán stanovit povinnost jednat v turečtině jen proto, že je pro správní orgán jednodušší zajistit tlumočnicka do turečtiny než do kurdštiny.
2. I judikatura Nejvyššího správního soudu zmiňuje nutnost přihlédnout k aktuálním jazykovým schopnostem žadatele, jeho preferencím a etnickému původu. Správní orgán měl k požadavku žalobkyně přihlédnout a zajistit tlumočení do jazyka, kterému dostatečně rozumí a v němž se cítí jistější.

3. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí nadto není zřejmé, na základě jakých skutečností žalovaný uzavřel, že žalobkyně turečtině dostatečně rozumí a je v ní schopna komunikovat na takové úrovni, aby sdělila veškeré rozhodné skutečnosti. V tomto ohledu je napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné.
4. Z uvedených důvodů žalobkyně navrhla, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.
5. Žalovaný ve vyjádření k žalobě shrnul předcházející průběh řízení a obsah napadeného rozhodnutí. Žalobkyně bez uvedení jakéhokoli důvodu či vysvětlení neposkytla informace nezbytné pro zjištění stavu věci. Žalovaný je veden zásadou procesní ekonomie řízení. I přes poučení, že při neposkytnutí součinnosti může být řízení zastaveno, žalobkyně součinnost neposkytla.
6. Ve správním spise je založeno prohlášení žalobkyně, podle něhož je žalobkyně schopna se domluvit kurdsy a turecky. Pro tlumočení byla ustanovena kvalifikovaná soudní tlumočnice z jazyka tureckého, která tlumočila veškeré správní úkony v řízení týkajícím se žalobkyně a její rodiny. Po celou dobu správního řízení nevznesla žalobkyně ani její rodina proti tlumočení jakoukoli námitku. Žalovaný k tomu dále odkázal na judikaturu správních soudů (rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 4. 2023, č.j. 20 Az 4/2023-52, rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 10. 2020, č.j. 9 Azs 274/2019-35, ze dne 18. 12. 2018, č.j. 2 Azs 340/2017-79 a ze dne 15. 12. 2021, č.j. 4 Azs 244/2021-26).

III. Posouzení věci krajským soudem

7. Krajský soud v Brně přezkoumal napadené rozhodnutí [§ 75 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, („s.ř.s.“), ve spojení s § 32 odst. 9 zákona o azylu]. Ve věci rozhodoval bez jednání, neboť pro to byly splněny zákonem stanovené podmínky (§ 51 odst. 1 s.ř.s.).
8. Žaloba není důvodná.
9. Předmětem sporu je otázka, zda a za jakých podmínek má být žadateli o mezinárodní ochranu zajištěno tlumočení v takovém jazyce, který upřednostňuje.
10. Nutno předeslat, že zajištění tlumočení v takové kvalitě, aby žadatel o mezinárodní ochranu jednak mohl sdělit důvody podání své žádosti a jednak rozuměl průběhu řízení, je v řízení o udělení mezinárodní ochrany důležitou procesní zárukou. Tyto záruky na úrovni unijního práva zakotvuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany („procedurální směrnice“).
11. Podle procedurální směrnice by měl mít *„každý žadatel účinný přístup k řízení, možnost spolupracovat a řádně komunikovat s příslušnými orgány tak, aby mohl předkládat důležité skutečnosti o svém případě, a dostatečné procesní záruky pro sledování svého případu v průběhu všech fází řízení. Kromě toho by v rámci posuzování žádosti o mezinárodní ochranu mělo být žadateli zpravidla poskytnuto alespoň právo (...) být informován o svém právním postavení v rozhodujících okamžicích během řízení, a to v jazyce, jemuž žadatel rozumí nebo o němž se oprávněně předpokládá, že mu žadatel rozumí...“* (bod 25 preambule procedurální směrnice). Dle čl. 12 odst. 1 procedurální směrnice mají členské státy mj. zajistit, a) aby byli žadatelé *informováni v jazyce, jemuž rozumí nebo o němž lze důvodně předpokládat, že mu rozumí, o průběhu řízení a o svých právech a povinnostech během řízení a možných důsledcích, pokud tyto povinnosti nesplní a nebudou s orgány spolupracovat (...)*, b) aby byl žadatelům *k dispozici*

tlumočník, kdykoli je to nutné, aby mohli příslušným orgánům předložit svůj případ, a to alespoň tehdy, má-li být s žadatelem proveden pohovor.

12. Podle čl. 15 odst. 3 procedurální směrnice členské státy „*přijmou vhodná opatření pro zajištění toho, aby se osobní pohovory uskutečňovaly za podmínek umožňujících žadatelům předložit v úplnosti důvody své žádosti*“. Za tímto účelem mj. „*vyberou tlumočníka, který je schopen zajistit přiměřenou komunikaci mezi žadatelem a osobou, která pohovor vede. Komunikace musí probíhat v jazyce, který žadatel upřednostňuje, pokud neexistuje jiný jazyk, jemuž žadatel rozumí a je v něm schopen jasně komunikovat.* (...)“. Minimálním standardem procedurální směrnice (srov. čl. 5, podle něhož mohou členské státy zavést nebo ponechat v platnosti příznivější normy pro řízení pro přiznávání a odnímání mezinárodní ochrany, jsou-li s touto směrnicí slučitelné) je tedy zajištění tlumočení v takovém jazyce, který je pro žadatele srozumitelný a dokáže se v něm jasně vyjádřit. Pokud zajištěné tlumočení těmito požadavkům vyhovuje, preferencím žadatele na volbu jazyka, v němž bude žadatel v průběhu pohovoru tlumočeno, nemusí být vyhověno. Ze žádného ustanovení procedurální směrnice nevyplývá, že ve vztahu k zajištění tlumočníka z určitého jazyka jsou preference žadatele určující.
13. Zákon o azylu stanoví žadateli o udělení mezinárodní ochrany povinnost poskytnout k podané žádosti údaje o jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět [§ 10 odst. 2 písm. n) zákona o azylu]. Podle § 22 odst. 1 téhož zákona má účastník řízení ve věci mezinárodní ochrany *právo jednat v mateřském jazyce nebo v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět*. Účastník řízení tedy má právo jednat buď v mateřském jazyce nebo v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět. Za situace, kdy je účastník řízení schopen se vedle mateřského jazyka dorozumět i jazykem jiným, ani česká právní úprava nestaví na souhlasu účastníka s tím, že se řízení nepovede v jeho mateřském jazyce, byť by tento jazyk preferoval. Podstatné je naplnění objektivní podmínky, že řízení je vedeno v jazyce, který je pro účastníka řízení srozumitelný natolik, aby v průběhu pohovoru mohl vyložit relevantní okolnosti svého azylového příběhu. Česká právní úprava tímto přístupem naplňuje (byť minimální) požadavky procedurální směrnice.
14. V případě žalobkyně byly zákonné procesní záruky na tlumočení pohovoru v jazyce, jemuž žalobkyně rozumí a je v něm schopna jasně komunikovat, naplněny. Při poskytnutí údajů k žádosti žalobkyně uvedla, že ona i její děti jsou kurdské národnosti a že je schopna se dorozumět v jazyce kurdském a tureckém. S výjimkou žádosti o udělení mezinárodní ochrany, kterou žalobkyně (i za své děti) podala na předtištěném formuláři v kurdské jazykové verzi, jí byl průběh řízení (poučení, předvolání k pohovoru) tlumočen do turečtiny. Rovněž údaje k žádosti o mezinárodní ochranu dle § 10 odst. 2 zákona o azylu byly tlumočeny do turečtiny; žalobkyně tyto údaje sdělila za přítomnosti tlumočnice jazyka tureckého a s jejich uvedením ve formuláři souhlasila bez připomínek, což potvrdila svým podpisem.
15. Pohovor k žádosti o udělení mezinárodní ochrany byl dne 26. 9. 2023 veden rovněž za přítomnosti tlumočnice tureckého jazyka. Žalobkyně s touto tlumočnicí komunikovala, odpověděla na několik (celkem 13) otázek. Odpovědi na položené otázky vždy obsahují několik vět, věty jsou rozvíte a je z nich zřejmé, že žalobkyně otázkám rozuměla a dokázala na ně reagovat. Ve vztahu k tlumočnici či průběhu tlumočení neměla žalobkyně žádné výhrady (stejná tlumočnice jí tlumočila i v předcházejícím průběhu řízení), a to až do okamžiku, kdy (dle úředního záznamu) telefonovala se svým manželem. Poté již vedení pohovoru v turečtině odmítla s odůvodněním, že se lépe vyjadřuje v kurdštině, resp. že chce používat kurdštinu alespoň tam, kde to nemá zakázané. Přestože byla ze strany žalovaného

poučena o tom, že odmítnutí nezbytné součinnosti povede k zastavení řízení, trvala na svém stanovisku, poučení vzala na vědomí a odmítla podepsat protokol.

16. Z průběhu řízení a vedení pohovoru ve věci žádosti žalobkyně o mezinárodní ochranu soud nemá za to, že by žalovaný postupoval v rozporu s platnou právní úpravou. Požadavky § 22 zákona o azylu byly naplněny. Volba jazyka, v němž bude s žadatelem o mezinárodní ochranu jednáno, resp. v němž s ním bude veden pohovor, není ponechána zcela na preferencích žadatele. Podstatné je zjištění, že žadatel jazyku, v němž je s ním jednáno, rozumí a je schopen se v něm jasně vyjádřit. To žalobkyně ani nezpochybňovala.
17. Je pravdou, že v napadeném rozhodnutí není výslovně uvedeno, z jakých skutečností měl žalovaný za to, že žalobkyně turečtině dostatečně rozumí. Tento dílčí nedostatek odůvodnění napadeného rozhodnutí však nezpůsobuje jeho nepřezkoumatelnost a za daných okolností by bylo přepjatým formalismem, pokud by z tohoto důvodu mělo být napadené rozhodnutí zrušeno. O skutečnosti, že žalobkyně turečtině rozumí a dokáže v tomto jazyce jasně komunikovat, svědčí průběh správního řízení, jak byl shora popsán a jak vyplývá ze spisové dokumentace. Fakticky až v žalobě žalobkyně vyjádřila pochybnosti o tom, zda dokáže v tureckém jazyce vyjádřit všechny rozhodné skutečnosti. V průběhu pohovoru v tomto směru pouze uváděla, že se ve své řeči vyjadřuje pohodlněji. Takové tvrzení však závěr o naplnění zákonných požadavků na vedení pohovoru nemůže ve světle ostatních okolností zpochybnit a je spíše účelové.
18. Ani obecné odkazy žalobkyně na judikaturu Nejvyššího správního soudu vznesené námitce nesvědčí. Nejvyšší správní soud konstantně judikuje, že účastník řízení má však právo na tlumočníka do jazyka, v němž je schopen se dorozumět; nemusí mu být nutně tlumočeno do jeho mateřského jazyka (rozsudky ze dne 7. 6. 2017, č.j. 3 Azs 134/2017-17, ze dne 17. 10. 2020, č.j. 9 Azs 274/2019-35). To bylo v posuzovaném případě splněno.

IV. Závěr a náklady řízení

19. Žalobní námitky nejsou důvodné a nebyly shledány ani jiné důvody, pro které by měl soud napadené rozhodnutí zrušit. Proto žalobu zamítl (§ 78 odst. 7 s. ř. s.). O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 s. ř. s. Žalobci neměli ve věci úspěch, nemají proto právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšnému žalovanému žádné náklady nad rámec jeho obvyklé úřední činnosti nevznikly, náhrada nákladů řízení mu tudíž přiznána nebyla (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2015, č. j. 7 Afs 11/2014–47).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 26. února 2024

Mgr. et Mgr. Lenka Bahýřová, Ph.D., v. r.
samosoudkyně